

Джеймс Гедлі Чейз

ОСЬ ВАШ ВІНЕЦЬ, ЛЕДІ

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Хлопці, які прийшли подивитися на смерть Вессі, вишикувалися уздовж шинквасу. Вони щосили намагалися бадьоритися, однак у кожного з них тремтіли жижки з переляку.

Я зайшов до бару тієї миті, коли п'янки трунки вже добряче захмелили товариство. Хлопці побачили мене і тяжко застогнали.

— Заради всього святого, погляньте-но лише, хто до нас завітав, — вигукнув Баррі. — Та це ж пан короткочасна сенсація власною персоною.

Баррі Г'юсон був непоганий парубок, однак мав замало смальцю в голові. Я замовив собі житнього віскі та усміхнувся до присутніх.

— Здоровенькі були, хлоп'ята, — сказав я, змахнувши рукою. — Ладен закластися, що дехто з вас вже зовсім скоро геть іншої заспіває.

Очевидячки, цей мій дотеп не припав хлопцям до смаку, й вони з суворим виглядом згуртувалися навколо мене. Г'юсон тицьнув мене у груди своїм вказівним пальцем. Оце я люблю — коли якийсь хлопака штурхає мене у груди. Та Баррі вже був добряче підпилий, тож я поставився до його дій поблажливо.

— Послухай-но, друзяко, — промовив він, примружуючи очі, щоби як слід сфокусуватися на моєму обличчі, — на цю невеличку урочистість пускають лише тих, хто має запрошення. У тебе ані найменшого шансу. Тому будь хорошим хлопцем і забирайся звідси.

Я вихилив житнього та показав Баррі свою перепустку.

— Хлоп'ята, ви тут — не єдині репортери, — сказав я. — Хай там як, а я — з вами.

Гаккеншмідт із газети «Глоуб» зсунув свого капелюха на потилицю.

— І як ото тобі вдається щоразу так швидко з'являтися там, де щось відбувається? — запитав він. Його огрядне обличчя було схоже на вкрай здивоване кружало голландського сиру. — Зазвичай тебе навіть і близько нема, та варто лише трапитися чомусь цікавому — як ти вже вродився там, де й не сіяли.

Я кивнув.

— Знаю, — сказав я, — це — сувора правда життя, але так вже воно є. Краще завчасно, ніж запізно, як сказала одна стюардеса пасажиріві.

Г'юсон наповнив свою склянку. Тоді поглянув на годинника.

— Остаточний термін — 12:01, — сказав він.

Гаккеншмідт схопив жменю соломинок для коктейлів і розламав її навпіл. Відклав одну найкоротшу соломинку — жереб, і ретельно перелічив решту. Я задумливо спостерігав за його діями.

— Ти не полічив мене, — сказав я, коли він завершив підрахунок.

У відповідь той хлопака закопилів свою товсту губу. Саме так він уявляв собі глузливу посмішку.

— Та невже? — запитав він. — А я ж бо думав, що ти не береш у цьому участі.

Я нахилився вперед і вибрав соломинку.

— Поклади її до жмутку і не будь таким дурилом, — сказав я, простягаючи йому соломинку.

Гаккеншмідт поглянув на мене, а я — на нього. Тоді він узяв у мене соломинку. І оці слабкодухи вважають, буцімто дуже круті, та насправді вони звичайнісінькі тюхтії. От і Гаккеншмідт був достеменним тюхтієм.

Одна з соломинок була значно коротша за решту. Той, хто витягне найкоротшу — слухатиме останні слова Вессі. І це конче мусив бути я.

Першу соломинку потягнув Г'юсон, але йому випала довга. Я пропустив уперед ще трьох хлопців, а тоді витяг-

нув найкоротшу соломинку, тож інші репортери мусити поступитися. Я ж бо добре знав, де лежить найкоротша, тож і дістав її.

Хлопці стояли навколо та люто дивилися на мене.

— Що ж, ти переміг. Іди й роби, що маєш робити. — сказав Г'юсон. — Лише не намагайся викинути якогось коника.

Я викинув соломинку геть.

— Не переймайтеся, хлопці, — сказав я. — Ви про все дізнаєтеся.

Було двадцять по одинадцятій. Якраз достатньо часу, щоби ще трохи випити. Ті хлопці так жлуктили своє житне, ніби самі очікували смерті.

Тоді ми всі гуртом вийшли з бару та втиснулися до трьох автівок, що чекали, аби відвезти нас до в'язниці. Ми з Г'юсоном, Гаккеншмідтом і ще двома хлопцями сіли в перше авто. Г'юсон вмоствився за кермо, а я — поруч з ним.

Завівши автівку, він запитав: — Чому це раптом ти зацікавився цією справою, Ніку?

Я вишкірився у п'їтмі. Г'юсон був ще той хитрий лис, але від мене він анічогісінько не дізнається.

— А чом би й ні? — відповів я запитанням на запитання. — Суд над Вессі спричинив чимало галасу, хіба ні? То я й подумав, що маю побачити, як він помре. Так чи інак, а ті фокуси з газом — то для мене щось новеньке.

Г'юсон різко повернув убік і обігнав перевантажену вантажівку.

— А ти нівроку поінформований, еге ж?

— Стараюся, — знизав плечима я.

— Як гадаєш, це справді скоїв Вессі?

— А ти як гадаєш? — знову вишкіривсь я.

Г'юсон стиха вилаявся.

— Послухай-но, ти, жевжику, якщо за цією справою щось криється, дай мені знати. Я вже робив тобі послуги, тож, гадаю...

— Облиш це, — коротко відказав я. — Звідки, в біса, мені знати, чи це скоїв саме він, а чи хтось інший? Присяжні поклали вину за те вбивство саме на Вессі, чи ж не так?

— Мене не цікавить, що собі надумали ті присяжні. Я питаю, що ти сам про це думаєш.

— Та я ніколи й не думаю, братчику, — покvapливо сказав я йому. — Я просто чекаю, коли щось трапляється.

Г'юсон зневажливо пирхнув.

— Гаразд, розумнику, — сказав він. — Зачекай-но, нехай лишень тобі щось знадобиться.

Ми дісталися в'язниці об одинадцятій сорок. Коли ми під'їхали, перед брамою вже чекало кілька інших свідків. У тьмяному світлі усі вони мали стривожений вигляд, і відступили трохи далі, коли наша ватага висипала з автівок. Отак і стояли ми перед брамою усім гуртом, удаючи, ніби не знаємо, для чого тут зібралися. Коли це, зрештою, об одинадцятій сорок п'ять в'язнична брама відчинилася.

Двоє поліцаїв перевірили наші перепустки та швиденько нас обшукали. Відколи відбулася страта Снайдер*, органи влади проймав неабиякий страх, аби ще

* Йдеться про страту Рут Снайдер (1895-1928) — жінки, засудженої за вбивство свого чоловіка. Її стратили на електричному стільці 12 січня 1928 року у в'язниці Сінг-Сінг, що у штаті Нью-Йорк, США. Виконання цього вироку прикметне тим, що всупереч забороні на присутність фотографів, Том Говард (1894-1961), фоторепортер газети «Чикаго Триб'юн», проніс із собою компактну приховану камеру, закріпивши її на гомілці, та сфотографував Рут Снайдер у той момент, коли її страчували струмом. Цей знімок було визнано однією з найвидатніших світлин десятиріччя, а камера зберігається в Музеї американської історії. Самого ж Говарда та газету, на яку він працював, влада штату намагалися притягти до суду, щоправда безрезультатно, а всіх свідків смертних вироків ще довгий час по тому обшукували, аби не допустити присутності під час страти людей з прихованими камерами. — Тут і далі примітки перекладача.

якийсь хлопець, крий боже, потайки не проніс із собою фотокамери. Хлопці знали, що марно й намагатися це зробити, і копи добре знали, що хлопці це знають, тож обшукували нас радше для годиться. Коли вони закінчили, ми попрямували крізь лабіринт брам, кожна з яких зачинялася за нашими спинами, перш ніж ми встигали пройти крізь наступну.

Ми маршували один за одним і мені спало на думку, що наша репортерська ватага достоту схожа на гурт професійних жалібників. Ми проходили повз великі будівлі, всередині яких були розміщені в'язничні камери, і наші кроки віддлунювали стежиною. У камерах було тихо й темно. Дім смерті* був ген у найдальшому кутку величезного в'язничного подвір'я.

Ми обійшли катафалк, припаркований перед домом смерті, й чимало хлопців з нашого гурту підібгало хвості, ледве-но глипнувши на той транспортний засіб.

Дім смерті мав два входи. Один вів до вузького коридору, затиснутого поміж газовою камерою та стіною дому смерті. Другий вів до невеличкої камери, в якій перебував Вессі — усього за кілька футів від входу.

Поблизу дому смерті не було жодної іншої будівлі. Він самотньо стояв осторонь, у найдальшому кутку двору, де ув'язнені не грають у м'яч. Човгаючи в'язничним подвір'ям, ми здійняли чимало куряви й принесли ту пиліугу на наших черевиках з собою до дому смерті.

Коло входу нас зупинив вартовий.

— Хто з вас, хлопці, піде слухати останні слова?

Я вийшов уперед з шеругу та вказав на себе великим пальцем.

— Гарзд, — сказав вартовий. — Ти — чекай тут.

* Дім смерті (англ. Death house) — частина в'язниці, у якій утримують засуджених до смертної кари перед виконанням вироку.

Решта хлопців юрбою почимчикували коридором і згуртувалася перед скляним вікном газової камери.

Останнім позицію коло вікна зайняв Г'юсон. Проходячи повз мене, він мовив:

— Ну, дивись мені, друже.

На мій подив, вишкіритися у відповідь на його засторогу було не так вже й просто. Щось мої нерви через усю цю справу трохи розгулялися.

Газова камера мала форму восьмигранника, була зроблена зі сталі, а у кожній з її восьми сторін було вікно. Той вузький коридор, у якому зібралися хлопці, було споруджено для того, щоби залишити чотири фути* вільного простору між стіною дому смерті та газовою камерою. З самої камери виходив височезний сталевий димар, який стримів понад дахом дому смерті та мав виводити назвні випари після завершення страти.

Щодо мене, то я мав трохи більше вільного простору, ніж хлопці. Я зазирнув у газову камеру. Вона мала завширшки футів зо п'ять і була геть порожня, лише у самому її центрі стояло сталеве крісло, обладнане ремнями. На споді, під сидінням того крісла, були підвішені «яйця»** з ціанідом***. Вигляд цього місця мені геть сподобався. Варто було лише уявити, що це я сиджу на тому кріслі — й мурашки починали бігати по моїй спині.

* 1 фут дорівнює 30,48 см.

** Страта у газовій камері відбувалася шляхом скидання емностей з ціанідом у розміщений під кріслом резервуар з сірчаною кислотою. Отруйний газ, що вивільнявся внаслідок хімічної реакції, був добре видимий, засудженому зазвичай радили кілька разів глибоко його вдихнути, щоби швидше знепритомніти, і у такий спосіб зменшити свої страждання.

*** Ціанід калію або ціанистий калій — калієва сіль синильної кислоти. Є надзвичайно сильною органічною отрутою, смертельна для людини.

Звідти, де я стояв, можна було зазирнути крізь вікно камери та побачити на протилежному боці хлопців, які дивилися через своє вікно на мене. Вони помахали мені і я здійняв догори вказівний та середній пальці. Скупчившись перед вікном, ті хлопаки достеменно скидалися на зграю мавп.

Та я прийшов сюди, аби побачити Вессі, тож подумав, що варто принагідно зазирнути до нього. Він сидів у камері та курив цигарку. Був голий, якщо не брати до уваги трусів.

Я поглянув на вартового.

— З якого це дива він у такому вигляді?

Вартовий зиркнув у камеру.

— Ми завжди якомога більше їх роздягаємо. Той газ добряче всотується в одяг, і нам тоді складно витягати їх з газової камери*.

— Якби сюди колись пустили бодай одну панянку, то ви вже мали би неабиякий попит на квитки, — сказав я.

Вартовий скривив гримасу. Гадаю, почувався він не надто добре.

— Авжеж, — відказав він, але тоді для вас, жевжиків, тут геть не лишилося б вільного місця.

Вессі був здоровилом із похмурих і важких обличчям. Я подумав, що, з огляду на те, що нього чекає, цей парубок тримається нівроку. Складний погляд, украй понурий вигляд, одначе, Вессі не панікував.

Священник, огрядний коротун, зі схвильованим виглядом сидів на стільці, похиливши голову, та виспівував якусь молитву. Час до часу Вессі поглядав на нього та об-

* Після страти у газовій камері отруйні випари нейтралізували за допомогою аміаку, проте працівникам в'язниці доводилося діставати тіла страчених вкрай обережно, адже одяг жертв просякав газом і його залишки могли бути надзвичайно небезпечні.

лизував губи. Я бачив, що він бажає, аби той священник нарешті вгамувався та припинив свої співи.

Тоді я відчув, як мене раптом охопив дроз, немовби мені стало зимно. Але ж ні. Я пітнів. Коридором швидкою ходою попрямував головний наглядач в'язниці. Його обличчя було зеленаво-бліде. На мене він навіть не поглянув.

— Гарзд, — ото й усе, що він сказав, звертаючись до вартового.

Вони відчинили двері до невеличкої камери. Шкіра на обличчі Вессі туго напнулася й він зиркнув поза спину вартових — просто на мене. Мені не хотілося зустрічатися з Вессі поглядом, однак я подумав, що, мабуть, варто бодай якось його підбадьорити. Тож я йому підморгнув. Звісно, це було чортибатьказна-що, проте я мусив якось дати Вессі знак, що співчуваю йому.

Вартовий поплескав його по плечі. Вессі підвівся. Він тримався на ногах значно впевненіше, ніж я.

А священник і далі одноманітним тоном гудів свої молитви. Я здогадувався, щó Вессі думає про усе те бубоніння, але мусив стриматися. Не схоже було, що ті молитви якось нам допоможуть.

Вессі вийшов зі своєї камери. Його руки були скуті кайданками і він раз-у-раз крутив зап'ястками, брязкаючи тими браслетами.

Головний наглядач похмурим голосом зачитав смертний вирок. Читав він його тоном, який свідчив про бажання якнайшвидше покінчити з усією цією справою. Я бачив, як за його вухом стікає тонка цівка поту. Дочитавши, він промовив до Вессі:

— Чи маєте ви останнє слово?

Саме на це я й чекав. Я пройшов уперед, тож тепер був зовсім поруч із Вессі. Краєм ока я міг бачити, як хлопці притислися до вікна, всотуючи в себе усю ту сцену та

пильно спостерігаючи за мною. Вессі дивився просто на мене.

— Ви караєте не ту людину, — сказав він, і голос його трохи затремтів. — Я цього не робив.

Вартові оточили Вессі, проте той зненацька заляк і продовжував дивитися на мене.

— Розкрий цю справу, Мейсоне, — пробурмотів він стиха. — Це скоїв Лу Спенсер. Ти маєш його викрити — це був Лу — чуєш...?

Вартові заходилися підганяти Вессі й невдовзі заштовхали його до газової камери. Аби потішити хлопців, я занотував першу частину того, що він мені сказав, однак вирішив, що не стану ділитися з ними рештою.

Вессі посадили у сталеве крісло, на споді якого були підвішені кульки з ціанідом. Затягнули ремені. Поки це відбувалося — а на усі ці приготування вартові витратили не більше сорока п'яти секунд — Вессі не зводив з мене очей. Я кивнув йому, намагаючись сказати, що почув його і збираюся щось із цим зробити. Він побачив, що йому вдалося привернути мою увагу й відпружився у кріслі.

Один із вартових приніс горщик з сірчаною кислотою та поставив його під крісло — точнісінько під кульками. Поставивши горщик на місце, вартовий хутко дав драпака з газової камери. Головний наглядач оглянув ремені — один з них стягував груди Вессі, два припинали до крісла кожную руку і ще по одному ременю було затягнуто на його ногах. Головний наглядач поплескав Вессі по плечі.

— Ти помреш швидко, хлопче, — промовив він. — Глибоко вдихни — і ти нічого не відчуєш.

А тоді й він вийшов з газової камери. Вессі лишився у ній сам-один.

Вартовий щільно зачинив важкі металеві двері та засунув засуви. Ми з головним наглядачем стояли поруч

і дивилися у камеру крізь невеличке віконце коло дверей. Чекати треба було десять секунд, і ті десять секунд видалися мені десятьма роками. Я відчував, як калатає мое серце, ладне вискочити з грудей.

Вессі спроквола обернув голову, дивлячись в обличчя спостерігачів. Він починав усвідомлювати, що спіткає його незабаром.

Головний наглядач не зводив очей зі свого годинника. Відтак простяг руку та поклав її на важіль, за допомогою якого кульки з ціанідом скидалися у кислоту. Помітивши, як він збирає усю свою волю в кулак, аби зважитися й опустити той важіль, я тішився, що це мав зробити саме наглядач, а не я. Мені було несила далі дивитися на Вессі. Я упіймав себе на тому, що втупився очима у руку головного наглядача. Я бачив, як поступово напружуються його жили. А тоді з тихим зітханням, яке з сичанням долинуло крізь стиснуті зуби, він смикнув важіль додолу. Було виразно чутно, як шубовснули кульки, впавши до горщика. Вессі почув сплеск і закликав у своєму кріслі. Від кислоти почав зринати вгору білий газ. Я бачив, як раптом випнулися м'язи на руках Вессі, коли той, стримуваний ременями, напружував усю свою міць, силуючись випростатися.

А газ здіймався дедалі швидше. Мені здалося, ніби я відчуваю запах гіркового мигдалю*, одначе я розумів, що це — нісенітниця. Просто моя уява на якусь хвилю запанувала наді мною.

Вессі відчув запах газу. Він закинув голову назад і крутив нею навсібіч, намагаючись уникнути випарів. Сталеве крісло міцно втримувало його на місці. Я бачив,

* Ціанід калію має запах гіркового мигдалю, проте деякі люди можуть його не відчувати, що зумовлено індивідуальними генетичними особливостями. В зазначеному контексті згадка про запах, як і визнає Мейсон — очевидне перебільшення, адже газові камери були цілковито герметичні, тож газ не міг просочуватися за їхні межі.

як він тамує подих. Цей хлопець лише робив собі гірше. Врешті-решт він не зміг більше затримувати дихання і, широко розкривши рота, вхопив повітря. Цього разу він вдихнув чималу дозу газу. І раптом Вессі закричав. Звук його пронизливого крику розлігся газовою камерою. Долинув він і до нас — приглушений та моторошний.

Я упіймав себе на тому, що щосили вчепився руками у сталевий засув дверей. Це видовище таки добряче брало мене за живе.

Вессі задихався, хапав ротом повітря та корчився у своїх путах.

Доктор, який стояв коло мене, не зводив очей з секундоміра. Тридцять секунд... тридцять п'ять... Вессі досі задихався. Сорок п'ять секунд — і його голова безсило впала назад. Доктор схилився над аркушем паперу й написав у бланку точний час. Скидалося на те, що Вессі знепритомнів.

Його голова була закинута назад. Він більше не заходився кашлем. Камера вщерть наповнилася отруйними випарами. А тоді його голова повільно, дуже повільно почала схилитися вперед.

Поступово вона похилилася йому на груди. Довге чорне волосся Вессі впало йому на очі. Я бачив, що м'язи його живота ще й досі судомно скорочувалися. Спливло три хвилини. Його голова злегка смикнулася.

Тихим, знудженим голосом доктор промовив:

— Він мертвий.

Я відійшов від вікна. Із протилежного боку камери до мене мчав Г'юсон, а слідом — юрба хлопців. Вони були вельми налякані, всіх трохи нудило. Я почувався так само. Для того, щоби померти, Вессі знадобилося чотири хвилини з гаком.

— Що він сказав? — вимогливо запитав Г'юсон.

Я знизав плечима.

— Він сказав: «Ви караєте не ту людину, я цього не робив».

— Та невже? — глузливо запитав Гаккеншмідт. — Точнісінько те саме він дзвякотив упродовж усього судового процесу.

Г'юсон підозріливо дивився на мене.

— І більше він нічого не казав?

— Ні, лише це, — похитав я головою.

І репортерська ватага поринула до виходу. Серед хлопців негайно здійнялася колотнеча та почалися сутички за те, кому з них першому випаде право скористатися телефонними апаратами та послугами телеграфної контори. Я пропустив цю метушливу юрбу вперед, трішки зачекав, а тоді розвернувся, аби й собі податися до виходу.

І тут до мого плеча торкнувся головний наглядач. Він намагався виглядати недбало.

— Я не надавав би надто великої ваги тим його словам щодо Спенсера, — сказав він мені.

Я зупинився та уважно подивився на нього, проте обличчя наглядача нічого не виказувало.

— То ви не вірите тому, що він сказав? — з надією запитав я.

Він похитав головою.

— На вашому місці я би взагалі про все це забув.

Я насунув капелюха на очі.

— Хай там як, а всяке може статися. От, скажімо, чи чули ви історію про хлопця з дерев'яною ногою, який грав у пінг-понг...?

Головний наглядач кивнув головою.

— Еге ж, — сказав він, — мені доводилося чути й таке.

Я повільно подався до виходу.

— І я гадаю, що таке цілком могло бути, — сказав я та залишив головного наглядача самого.